

REGERINGSRÄTTENS DOM

Mål nr
12061-1995

⑥
12 sid

meddelad i Stockholm den 25 mars 1997

KLAGANDE

Riksförsäkringsverket

MOTPART

N

Ställföreträdare

C och T

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrättens i Stockholm dom den 20 februari 1995 i mål
nr 11760-1994 (bilaga)

SAKEN

Assistansersättning

YRKANDEN M.M.

Riksförsäkringsverket yrkar att kammarrättens och länsrättens domar
upphävs och att försäkringskassans beslut fastställs. Verket anför bl.a.
följande. N omvårdnadsbehov består till stor del av att

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 5
Stockholm

Expeditionstid
09.00 - 12.00
13.00 - 15.00

Telefon
08/617 62 00
Telefax
08/617 62 58

han behöver tillsyn. Hans behov av sådan kvalificerad hjälp i den dagliga livsföringen som avses i 3 § lagen (1993:389) om assistansersättning, LASS, är inte av den omfattning som krävs för rätt till assistansersättning.

N bestrider bifall till Riksförsäkringsverkets yrkande.

På Regeringsrättens begäran har Socialstyrelsen och Svenska kommunförbundet avgett yttranden.

Socialstyrelsen anför i yttrande den 10 juni 1996 bl.a. följande.

Socialstyrelsen anser att det av utredningen framgår att N, oavsett att han vistas borta från hemmet i förhållandevis stor omfattning, har behov av assistans för sin dagliga livsföring i sådan omfattning att det överstiger 20 timmar per vecka. Han behöver ständig tillsyn när han under sin vakna tid befinner sig i hemmet och behöver även viss tillsyn under natten. Det förefaller uppenbart att föräldrarna i det aktuella fallet har ett ansvar som ligger långt utöver det normala.

Svenska kommunförbundet anför i yttrande den 1 juli 1996 bl.a. följande.

Enligt Kommunförbundets uppfattning tillhör N den grupp av gravt funktionshindrade barn för vilka lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, och LASS är avsedda. Föräldraansvaret i kombination med vårdbidrag, avlösarservice, fritidshem och skola räcker inte till utan behov av ytterligare insats finns. Med hänsyn till N störning bör denna insats innebära att så få personer som möjligt kopplas in och att kontinuitet upprätthålles. Vid en jämförelse med andra barn i 12-årsåldern är hans behov av hjälp och tillsyn så oerhört mycket större under hans vistelse i hemmet att det vida överstiger vad som kan anses rymmas inom ramen för föräldraansvaret enligt föräldrabalken. Behovet är sådant att det enligt förbundets uppfattning överstiger 20 timmar i genomsnitt per vecka och N bör alltså vara berättigad till ersättning för kostnaderna avseende personlig assistans enligt LASS.

SKÅLEN FÖR REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Flera av de i målet relevanta bestämmelserna i LSS och LASS har ändrats genom lagstiftning som trätt i kraft den 1 juli 1996 (SFS 1996:534 och 535). I förevarande fall har assistansersättning fortlöpande utbetalats under den tid då saken prövats och någon återbetalning av utbetalade ersättningar är inte aktuell. Av vad nu sagts följer att Regeringsrätten saknar anledning att vid sin prövning utgå från annat än nuvarande lydelse av LSS och LASS.

Av lagarna i deras nuvarande lydelse framgår följande.

Enligt 1 § LSS omfattar lagen bl.a. personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd.

Enligt 9 a § första stycket LSS avses med personlig assistans personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). Av andra stycket framgår att den som har behov av hjälp enligt första stycket också har rätt till personlig assistans för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Enligt 3 § LASS har den som omfattas av 1 § LSS, utom i fall som anges i 4 § LASS, rätt att för sin dagliga livsföring få assistansersättning om han eller hon inte har fyllt 65 år och har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov under i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan. I lagrummet anges vidare att personlig assistans har samma betydelse som i 9 a § LSS.

Av 4 § LASS framgår att assistansersättning bl.a. inte lämnas för tid då den funktionshindrade vårdas på en institution som tillhör staten, en kommun eller ett landsting eller vistas i eller deltar i barnomsorg eller skola. Om särskilda skäl föreligger kan dock assistansersättning bl.a. lämnas även för tid då den funktionshindrade vistas i eller deltar i barnomsorg eller skola.

Av handlingarna i målet framgår följande. N , som är född 1984, är gravt utvecklingsstörd och lider av epilepsi. Han har behov av hjälp med hygien, toalettbestyr samt av- och påklädning. Han har stora svårigheter att kommunicera med andra. Dessutom behöver han under sin vakna tid ständig tillsyn. Ingripanden måste ofta göras för att hindra att han förstör föremål eller skadar sig själv och andra. Hjälpbehov föreligger även i viss utsträckning nattetid. Han vistas under vardagarna i skolan och på fritidshem och bor på korttidshem under sju dagar per månad. Under juli månad och alla lov dagar vistas han i föräldrahemmet.

Föräldrarna uppbar tidigare helt vårdnadsbidrag för N . Sedan han med anledning av länsrättens och kammarrättens domar beviljats assistansersättning fr.o.m. april 1995 sänktes vårdbidraget till en fjärdedel fr.o.m. maj 1995.

Frågan i målet är om N har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov i sådan omfattning att han har rätt till assistansersättning enligt LASS.

Utredningen visar att N på grund av stora och varaktiga funktionshinder har behov av praktisk hjälp i den dagliga livsföringen med bl.a. personlig hygien och måltider samt med att klä av och på sig, dvs. med sina grundläggande behov i den mening som avses i 9 a § LSS. Under sin vakna tid har han behov av ständig tillsyn. Han är i många sammanhang beroende av aktiva insatser från föräldrarna. Bl.a. framgår det av utredningen att hans föräldrar ofta måste ingripa för att hindra att han förstör inredning eller föremål i sin omgivning eller skadar sig själv och andra. En sådan aktiv tillsyn förutsätter enligt Regeringsrättens mening - bl.a. med hänsyn till N svårigheter att kommunicera - ingående kunskaper om honom och faller inom ramen för hans grundläggande behov. Hänsyn skall således tas till tidsåtgången för denna tillsyn vid bedömningen av om rätt till personlig assistans enligt 3 § LASS föreligger.

Vid bedömningen av omfattningen av N behov av hjälp med sina grundläggande behov skall bortses från den tid han vårdas på en institution som tillhör staten, en kommun eller ett landsting samt från tid då han vistas i eller deltar i barnomsorg eller skola. Detta har inte ifrågasatts i målet. Vidare skall hänsyn tas till vad som normalt kan anses falla inom ramen för det föräldraansvar som enligt föräldrabalken åvilar alla vårdnadshavare med hänsyn till barnets ålder, utveckling och omständigheter i övrigt.

Av vad som anfördes i samband med riksdagsbehandlingen av förslagen till ändringar i LSS och LASS framgår att det normala föräldraansvaret skall beaktas på så sätt att det endast är hjälpbehov som går utöver vad som är normalt för ett barn i ifrågavarande ålder som skall läggas till grund för bedömningen av behovet av personlig assistans (se bet. 1995/96:SoU15 s. 18). För ett friskt barn i N ålder, 12 år, är behovet av hjälp med de grundläggande behoven i den mening som avses i 9 a § LSS av begränsad omfattning. Det är därför inte möjligt att med hänvisning till föräldraansvaret bortse från någon nämnvärd del av den tid som krävs för att tillgodose N grundläggande behov.

Det förhållandet att N vårdnadshavare uppburit helt vårdnadsbidrag för honom skall enligt Regeringsrättens mening inte påverka bedömningen av hans rätt till ersättning för personlig assistans enligt LASS

(jfr Försäkringsöverdomstolens rättsfallsreferat FÖD 1993:3 samt prop. 1992/93:159 s. 66).

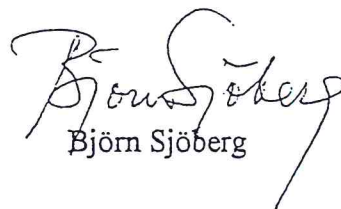
Med hänsyn till det anförda finner Regeringsrätten att den tid under vilken N. behöver personlig assistans för sina grundläggande behov överstiger i genomsnitt 20 timmar per vecka. Han har därmed rätt till assistansersättning enligt 3 § LASS. Riksförsäkringsverkets yrkande skall därför avslås.

REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Regeringsrätten fastställer kammarrättens domslut.

Stig Brink

Björn Sjöberg

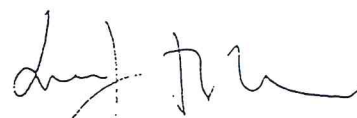
Stig von Bahr

Gustaf Sandström

Marianne Eliason

Leif Bergström

Föredragande regeringsrätts-
sekreterare

Avd II

Föredraget 1997-01-21

DOM

1995-02-20

Meddelad i
Stockholm

Sid 1 (3)

Avdelning 2
Mål nr 11760-1994

5

KLAGANDE Riksförsäkringsverket
103 51 Stockholm

MOTPART N

Ställföreträdare:
C och T

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE Länsrätten i Stockholms län

Datum
1994-10-10 Ö 8751-94 Se bilaga

SAKEN Ersättning för kostnader avseende personlig assistans
enligt lagen (1993:389) om assistansersättning

Hos kammarrätten överklagar Riksförsäkringsverket länsrät-
tens dom och yrkar att kammarrätten, med undanröjande av
länsrättens dom, fastställer försäkringskassans beslut.
Riksförsäkringsverket yrkar att, för det fall kammarrätten
inte bifaller verkets överklagande, domen inte skall verk-
ställas förrän den har vunnit laga kraft. Riksförsäkrings-
verket anför bl.a. följande. N behov av
stöd och omsorger avser främst tillsyn och ADL i viss om-
fattning. Dessa behov tillgodoses i huvudsak genom föräl-
draansvar, vårdbidrag och vistelse i skola samt fritidshem
och korttidshem. N har mot bakgrund av det
anförda inte ett behov av assistans i den dagliga livs-
föringen i den omfattning som anges i 3 § lagen (1993:389)
om assistansersättning (LASS).

N bestrider bifall till överklagandet och

anför i huvudsak följande. Sedan december 1994 har han fått en ny medicin. Han har på grund härav tappat aptiten och gått ned i vikt. Han måste numera matas. Han behöver ta laxeringsmedel var tredje dag. Detta medför att tiden för omvårdnadsarbetet har ökat. Han behöver ha en person hos sig hela sin vakna tid. Han behöver kontinuerlig hjälp med att aktiveras och med att strukturera det dagliga livet samt hjälp med att kommunicera med andra.

DOMSKÄL

Av förarbetena till LASS (prop. 1992/93:159 sid 65 ff) framgår bl.a. följande. Barn med funktionshinder har ofta särskilda behov av stöd i barnomsorg, skola och under fritid. Om barnets behov av särskilt stöd i t.ex. förskola och skola inte tillgodoses inom ramen för den ordinarie verksamheten, bör det vara huvudmannens uppgift att se till att resurser tillförs verksamheten med hänsyn till barnets behov. Det kan t.ex. innebära att personaltätheten höjs eller att verksamheten tillförs specialpedagogiskt stöd. En annan åtgärd kan vara elevassistans. --- Personlig assistans kan vara av grundläggande betydelse för barn som har omfattande omvårdnadsbehov under hela dygnet eller stor del av dygnet och som på grund av t.ex. hjärnskada, genetisk skada eller sjukdom har flera funktionshinder samtidigt. Sådana funktionshinder kan vara någon eller flera kombinationer av t.ex. rörelsehinder, utvecklingsstörning, synskada, hörselskada, epilepsi, m.m.

Kammarrätten gör följande bedömning.

N vistas i skola och fritidshem under vardagarna samt i korttidshem sju dagar i månaden. Han behöver ständig tillsyn när han under sin vakna tid befinner sig i hemmet samt behöver även viss tillsyn under natten.

Kammarrätten finner att, trots att N vistas borta från hemmet i ovan angiven omfattning, det av utredningen framgår att han ändå har ett behov av assi-

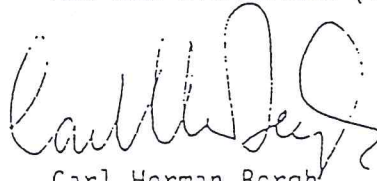
stans för sin dagliga livsföring i sådan omfattning att det överstiger 20 timmar i veckan. Överklagandet skall därför inte bifallas.

Kammarrätten finner inte skäl att förordna att domen inte skall verkställas förrän den vunnit laga kraft.

DOMSLUT

Kammarrätten avslår överklagandet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR (formulär 11) se bilaga.

Carl Herman Bergh
lagman

Peter Hermansson
assessor
referent

Maria Wetterling
tf assessor

Gabriella Loman
föredragande

I kammarrättens avgörande har även deltagit nämndemännen Anders Lindvall och Lennart Svensson

DOMSRÄTTEN I
STOCKHOLMS LÄN
tel 61

DOM
1994-10-10
Meddelad i
Stockholm

Mål nr Sidnr
Ö 8751-94 1(4)

PÅGÅNDE N

Ställföreträdare:

C
T

REKLAGAT
AVSLUT

Stockholms läns allmänna försäkringskassas
beslut den 11 april 1994

ÅKEN

Ersättning enligt lagen (1993:389) om
assistansersättning (LASS)

Försäkringskassan beslöt den 11 april 1994 att avslå
C ansökan om assistansersättning för
N Som skäl angavs att N visserli-
gen bedöms ha ett stort och omfattande hjälp- och
tillsynsbehov men att han inte bedöms vara så vård-
krävande som avses i 3 § LASS.

C och T har överklagat
beslutet och anfört följande. Under vardagar behöver
N hjälp och assistans två timmar på morgonen,
fyra timmar på kvällen och tre timmar nattetid. Under
lördagar och söndagar beräknas behovet till 15 timmar
per dygn. I juli månad varje år har både skolan och
fritidshemmet stängt varför N då vistas hemma.
Han kommer fr o m augusti 1994 inte att få vara kvar
på fritidshemmet varför han då kommer hem tre timmar
tidigare varje vardag. Vidare är han hemma alla lov-
dagar. De anser N vara berättigad till totalt

225 assistanstimmar per månad fram till och med juni 1994 och därefter till 270 assistanstimmar per månad. Hans två syskon får ofta klara sig själva. När båda föräldrarna är hemma får en av dem ägna sig åt de andra syskonen medan den andra tar hand om N.

Försäkringskassan har inte funnit skäl att ändra sitt beslut.

DOMSKÄL

Enligt 3 § LASS har den som omfattas av 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), med vissa undantag som här saknar betydelse, rätt till assistansersättning om han har behov av personlig assistans för sin dagliga livsföring under i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan.

1 § LSS omfattar bl a personer med utvecklingsstörning. Enligt förarbetena till LSS (prop 1992/93:159 s 167) avses med utvecklingsstörning en intellektuell funktionsnedsättning som beroende på grad och miljö utgör ett handikapp. Den sammanhänger med en under individens utvecklingsperiod inträffad brist eller skada. Med utvecklingsperiod avses i allmänhet åren före 16 års ålder. Orsaken till bristen eller skadan saknar betydelse.

Av C. ansökan om assistansersättning framgår bl a följande. N. är en numera tioårig pojke som i fyraårsåldern insjuknade i kramper av typen Grand Mal. Hans epilepsi är mycket svårbehandlad och har medfört en drastisk tillbakagång i hans utveckling. Han har tappat de förmågor han tidigare hade. Han går i en specialträningsklass i särskola. Han har inga s k ADL-färdigheter och saknar språk. Han är hyperaktiv, rastlös och ger enbart flyktig kontakt. Han är på grund av medicinering numera krampfri. N. hämtas i taxi varje morgon kl 07.40 och kommer hem i taxi från fritidshemmet kl 16.30. Föräldrarna lägger honom vid 20.30-tiden. Han behöver

10

tillsyn någon gång varje natt. Han kan även vara vaken en hel natt eller några timmar. Han måste passas oavbrutet under dagtid. Han äter själv men slänger mat och glaset när han ätit färdigt. Han undersöker och förstör det han får tag i och kan göra sina småsyskon eller andra barn illa om de kommer i vägen för honom. Om han begränsas kan han slåss för att komma loss. Vid vistelse utomhus kan han lägga sig på marken och vägra gå varför man alltid måste ha vagn med. Han vistas på korttidshem sju dygn per månad varav ett veckoslut. C önskar själv bli assistent för N under den tid han vistas hemma.

Av handlingarna i målet framgår att C sedan mars 1990 varit berättigad till helt vårdbidrag för N samt merkostnadsersättning med 18 % av basbeloppet.

Av intyg utfärdat den 30 juli 1992 av bitr överläkaren Bo Ericsson vid barnmedicinska kliniken, Danderyds sjukhus framgår följande. N uppvisar en mycket grav psykisk utvecklingsregression med bl a förlust av tal, tillkomst av svåra beteendestörningar, hyperaktivitet och utspel. N var vid undersökningstillfället oerhört hyperaktiv, utåtagerande och svårkoncentrerad och kunde inte sitta still. Någon status gick därför inte att genomföra. Hans mycket svåra beteendestörning gör att han är i behov av betydligt mer tillsyn och vård än barn i motsvarande ålder. Han behöver ständig tillsyn dag och natt. Han kan på intet sätt klara sig själv. Hans svåra sjukdomsbild kan beräknas fortskrida och vårdbehovet kommer att vara stationärt.

Länsrätten gör följande bedömning.

Utredningen i målet visar att N har en sådan utvecklingsstörning som avses i 1 § 1 LSS och därigenom också är berättigad till assistansersättning under förutsättning av att han har behov av personlig assistans för sin dagliga livsföring under i genoms-

nitt mer än 20 timmar. Utredningen visar också att han dels behöver hjälp med flertalet aktiviteter som ingår i begreppet allmän daglig livsföring, dels behöver ständig tillsyn under dagtid för att förhindra att han skadar sig själv, andra barn och inventarier samt även viss tillsyn på nätterna. Det är härigenom klarlagt att han har behov av personlig assistans som vida överskrider vad föräldraansvaret omfattar. Utöver vad C och T har angett i överklagandet föreligger ingen närmare utredning av det exakta hjälpbehovet. Länsrätten finner emellertid att detta i vart fall överstiger i genomsnitt 20 timmar per vecka. Rätt till assistansersättning föreligger således. Det exakta behovet därav skall i första hand utredas av försäkringskassan.

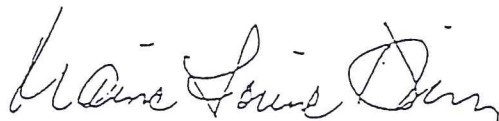
DOMSLUT

Länsrätten förklarar att N har rätt till assistansersättning.

Domen gäller omedelbart.

Det ankommer på försäkringskassan att närmare utreda det exakta antalet timmar för vilka ersättning skall utgå.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (Dv 3104a).

Marie-Louise Diurson

MA